

UTTALANDEN AV HÖGERPARTIET INFÖR VALET 1924.

Allmänna Valmansförbundets riksstämman, som företräder det svenska högerpartiet, har i det läge som inträtt genom riksdagens avslag på Kungl. Maj:ts proposition i försvarsfrågan och med hänsyn till den politiska ställningen i övrigt beslutit göra följande uttalande i försvarsfrågan och några av de frågor som jämte denna påkalla uppmärksamhet just nu.

Förvaret.

Den svenska högern betraktar rikets oberoende och bevarandet av freden som det yppersta målet för våra politiska omsorger. Vi vilja eftersträva en mellanfolklig rättsordning till förebyggande av krigiska förvecklingar. I den mån dessa bemödanden krönas med framgång vilja vi medverka till ett nedbringande av försvarsbördorna. Men vi motsätta oss bestämt varje sönderbrytande av våra försvarsanstalter, så länge vi måste säga oss, att den helgd åt rätten och den trygghet för folken att få leva sitt fria liv, som vi hoppas på och sträva efter, ännu icke äro för handen. Att handla annorlunda vore att svika vår övertygelse om vad rikets bestånd och våra efterkommandes välfärd kräva av oss.

De försök som från Kungl. Maj:ts sida gjorts att lösa försvarsfrågan i samförstånd hava icke lyckats. Socialdemokrater och frisinnade hava, utan att akta på att förutsättningarna därför saknas, velat skrida till våldsamma nedskrivningar av våra nationella säkerhetsanstalter - ett första steg mot avrustning. Härens fredsorganisation skulle stympas. Regementen med månghundraårig historia skulle avskaffas och fästningar raseras. Band som av ålder bundit bygd och försvar vid varandra skulle slitas av och härigenom även ideella värden givas till spillo. Men än allvarligare är, att våra möjligheter att i farans stund utveckla hela vår värnkraft till försvar för hem och härd skulle sättas på spel. Flottans vidmakthållande skulle omöjliggöras och de värnpliktigas nödvändiga utbildning äventyras.

Till denna ödesdigra utveckling kan svensk höger icke medverka. Vi yrka att grundsatsen om vapenutbildning av hela den vapenföra årsklassen upprätthålles och att armens fredsorganisation bibehålles så, att den vid krig i sig upptaga rikets hela värnkraft. Den bör därför i huvudsak erhålla den, omfattning, som givits den i Kungl. Maj:ts proposition med de av högermännen i försvarsutskottet föreslagna förbättringarna. Vi yrka tillika att flottans ersättningsbyggnad påskyndas. Vi yrka slutligen, att de värnpliktiga erhålla en tillfredsställande utbildning. Att giva dem en sådan framstår för oss såsom en plikt, som staten har mot sig själv som förvaltare av det svenska folkets gemensamma arv, men också mot de värnpliktiga. De personliga och ekonomiska bördor som detta förutsätter synas oss ringa i jämförelse med de offer som fäderneslandet begär av sina försvarare i allvarets och faran stund.

De anordningar som föreslagits i syfte att förlåna utbildningen ökad effektivitet bl.a. genom att de vapenföra befrias från handräckningstjänst böra ofördröjligen genomföras. Frågan om övningstidens längd och de spörsmål, sammanhänga därmed, böra underkastas förnyad omprövning med noggrant beaktande av det internationella lägets krav, av rikets finansiella möjligheter samt jämväl av utbildningens fullt ändamålsenliga anordnande. Medan denna undersökning pågår, bör den nu provisoriskt tillämpade övningstiden gälla oförändrad.

Skytterörelsen och de frivilliga landstormsövningarna böra verksamt understödjas.

Författningen.

Den senaste tiden har haft att uppvisa tendenser till förskjutningar på författningsväsendets område, vilka vi måste beteckna såsom mycket bestänkliga. Förslaget om öppen omröstning i riksdagens kamrar hotar att göra riksdagsbesluten beroende av obehöriga inflytelser och tillfälliga opinioners påtryckning. Samtidigt som allt oftare en korttänkt agitation sökt bland mängden utbreda ensidiga meningar i utrikesfrågor, har man strävat att genom lagstiftningsbud vidga riksdagens inflytande över dessa ömtåliga angelägenheter. Kraven på fylld skatteplikt som naturligt villkor för offentlig rösträtt hava avvisats, medan förslag om ytterligare demokratisering av riksdagen genom hävandet av nästan varje skillnad mellan kamrarna mottagits med omisskännlig välvilja. Och när riksdagens kommunistgrupp påyrkade en så direkt omstörtande åtgärd som införande av republikanskt statsskick, vågade det socialdemokratiska partiet icke

opponera sig däremot.

Vi fasthålla bestämt kravet på motsvarighet mellan plikter och rättigheter. Vi motsätta oss alla strävanden att öka oansvariga inflytelser över riksviktiga angelägenheter. Vi hävda, att den nedärvda fria författningens grundvalar skola bestå oförkränkta och att statsmaktens auktoritet skall upprätthållas. Det reformarbete som nu pågår i syfte att förenkla statsförvaltningen och förläna den ökad effektivitet, ett arbete, som högern livligt understöder, bör utsträckas till att gälla även riksdagen.

Statsverksamhetens begränsning och förvaltningens självständighet.

Under senare tiden ha, särskilt under påverkan av den demokratiska samhällsåskådningen, gränserna för statens verksamhet vidgats utöver vidsträckta områden, som förut reglerades av det enskilda initiativet. Ett av de många påtagliga tecknen härpå är den betydande ökningen av de centrala ämbetsverkens och statstjänstemännens antal. Få socialisterna och deras medlöpare inom de borgerliga partierna ett varaktigt och avgörande inflytande på de allmänna angelägenheterna, kommer detta förstatligande av samhället att fortgå. Det privata initiativet och den eggelse som ligger i det personliga ansvaret komma att försvagas; kraven på det allmännas mellankomst och hjälp i livets allehanda svårigheter komma att ökas; och utgifterna för statsändamål med därav följande ökning av skattetrycket komma att gå i höjden. Högern anser det som en av sina viktigaste uppgifter att medverka till stäckandet av dessa samhällsskadliga strävanden, som i grunden gå ut på hela samhällets socialisering.

Den egentliga statsförvaltningen har under senare tider erhållit en del utbyggnader i form av allehanda nämnder, råd och fullmäktige, vilkas insats i förvaltningsarbetet är mycket omtvistad och som i många fall närmast te sig som politiska bisysslor. Dylika utväxter på förvaltningsväsendet böra så långt sig göra låter beskäras.

Ett självständigt förvaltningsväsen är ett samhälles ryggrad, förläna det styrka och stadga. Att freda det för klasshänsyn och partiinflytelser är en sant konservativ uppgift. Men det är icke mindre av nöden att söka förebygga, att statens befattningshavare sjunka ner i ett tillstånd av ekonomiskt beroende eller för sin utkomsts skull tvingas till mångsyssleri. Å andra sidan förutsätter upprätthållandet av en ekonomiskt oberoende ämbetsmannakår, att förvaltningsväsendet icke får växa oss över huvudet. Kravet på en förnuftig begränsning av statsverksamheten påkallar även från denna synpunkt beaktande, icke minst av statstjänstemännen själva.

Ytterst bestämmas statens möjligheter att bereda sina tjänare en anständig bärgning av det ekonomiska tillståndet i landet. Detta i sin ordning beror av de svenska näringarna, det svenska arbetet. Näringslivets blomstring är det enda som i längden möjliggör trygga levnadsvillkor, medan dess avtynande ofelbart leder till armod i stället för välstånd.

Den kommunala hushållningen och kommunalbeskattningen.

En rösträttsordning, som låter de enskilda öva inflytande på kommunens utgifter utan att behöva delta, i dess bördor, befördrar icke en varsam kommunal hushållning. Enskilda och klasser frestas att kasta omsorgen om sig och sitt över på samhället. Kommunernas verksamhetsfält vidgas och de skattskyldigas medel tagas i anspråk för nya ändamål. Följderna för kommunernas ekonomi av denna missriktade utveckling hava icke uteblivit.

Vi anse, att dessa företeelser kräva beaktande, icke minst inför den förestående omläggningen av den kommunala beskattningen. Socialdemokraterna sökte 1920 lösa kommunalskattefrågan efter ett invecklat system med fasta objektskatter vid sidan om inkomstbeskattningen och med den kommunala progressivskatten avsedd företrädesvis för skatteutjämning. Intet tyder på att de sedan dess ändrat mening. Genom ett bifall till deras förslag skulle fastigheter och näringar komma att oskäligt betungas till förfång för företagsamhet och arbetsflit. Nya orättvisor skulle uppstå i de gamlas ställe och faran för en ovarsam kommunal hushållning ytterligare ökas. Därför måste det med all makt bekämpas.

I samband med kommunalskattefrågan väntas frågan om skogsbeskattningen och om vägväsendets

ordnande komma under riksdagens prövning. Högern går till behandlingen av dessa spörsmål fast besluten att främja en lösning som tillgodoser rättvisa och billighet.

Jordlagstiftning och jordbruksskydd.

Den svenska högern ser i den självägande jordbruksbefolkningens bevarande och tillväxt en omistlig förutsättning för folkstammens sundhet och samhällets styrka. Därför vill högern främja en planmässig nybildning av jordbruk på äganderättens fasta grund, exempelvis genom försäljning av för ändamålet lämplig kronojord. Den länge fördröjda revisionen av skifteslagstiftningen bör påskyndas. Därvid må tillses, att den trygghet i jordbesittningen som erfarenheten visat vara ett nödvändigt villkor för odlingsflit och arbetsglädje icke äventyras.

Ett stort antal svenska jordbrukare odla för närvarande andras jord. Från konservativa utgångspunkter är det ett önskemål att bereda dessa en trygg och oberoende ställning utan att kränka ägarens rätt. Högern vill medverka till en reformerings av arrendelagstiftningen, varigenom arrendatorerna tillförsäkras skälig ersättning för på egendomens förbättring nedlagda kostnader. Däremot motsätta vi oss den mängd av verklighetsfrämmande och frihetsfientliga lagförslag som framkommit från jordkommissionen och vunnit understöd av socialdemokraterna, delvis även av frisinna och bondeförbundare, såsom om tvångsförlängning av arrendeavtal, tvångsavlösning av arrendejordbruk, tvångsavlösning av jord för nybildning av jordbruk samt andra opåkallade ingrepp i jordäganderätten, stridande mot svensk rättsuppfattning och hinderliga för en lugn utveckling av jordbruksnäringen.

Frågan om jordbrukets ekonomiska bärighet påkallar just nu synnerlig uppmärksamhet. Skaror av strävsamma jordbrukare tvingas av övermäktiga ekonomiska svårigheter från gård och grund. Samtidigt försiggår under konjunkturernas tryck en omläggning av jordbruksdriften, som sätter ned produktionen, minskar våra möjligheter till självförsörjning, försämrar vår handelsbalans och ökar vårt beroende i händelse av ny avspärning av handelsvägarna.

För svensk höger ter det sig som en oförsvarlig självmotsägelse av staten att årligen offra miljoner för bildandet av nya jordbruk, men lämna de redan bestående jordbruken åt deras öde. Våra meningsfränder i riksdagen hava gjort upprepade försök att utverka stöd och hjälp åt modernäringen. Yrkanden hava framställts om utförselbevis å spannmål i syfte att bereda ökade avsättningsmöjligheter för svensk brödsäd, om förbättring av jordbrukstullarna, svarande mot penningvärdets förändringar, och om importreglering å spannmål för att begränsa importen till det strängt nödvändiga och trygga användningen av svensk brödsäd till människoföda. De hava alla avvisats av en oförstående vänstermajoritet. Denna majoritet utgör det stora hindret för att något uträttas till jordbrukets undsättning. Därför måste den brytas.

Sveriges höger skall hädanefter som hittills föra en klart jordbruksvänlig politik, en politik som icke allenast ivrar för tillkomsten av nya jordbruk utan ock för upprätthållandet av redan bestående och vill giva jordbruksnäringen ett skydd, som möjliggör dess bestånd som landets modernäring.

Det sociala lagstiftningsarbetet.

I samma mån som den sociala reformpolitikens växlande uppgifter göras till politiska stridsfrågor ökas faran för att ensidiga klassintressen, omogna reformprojekt och opraktiskt känslotänkande skola förrycka det sociala reformarbetet. En mera saklig och verklighetsbetonad behandling av dessa frågor är nödvändig, om man vill vinna bestående resultat till hela samhällets gagn. Socialpolitiken får ej bliva självändamål.

Den sociala lagstiftning, som åsidosätter de ekonomiska lagarna och icke tar hänsyn till näringslivets villkor, är dömd att misslyckas. Sålunda har den lagstadgade 8-timmars-lagen med dess alltför vidsträckt verkningssområde och stelhet i tillämpningen tillfogat Sveriges näringsliv och därmed hela vårt folk stora skador, vilka ingalunda uppvägas av de fördelar som densamma kan hava medfört för vissa delar av industribefolkningen. Högern har bekämpat och skall fortfarande bekämpa en lagstiftning, som undergräver känslan av arbetets värde och försämrar vårt lands produktionsförmåga och försvagar dess ställning i konkurrensen med andra folk. Däremot vill högern medverka till förbättrad arbetarskyddslagstiftning på de områden där förhållandena det kräva.

En av den närmaste tidens stora stridsfrågor blir det från socialdemokratiskt håll framförda och inom andra vänstergrupper understödda kravet på "industriell demokrati". Bakom denna oklara fras dölja sig avsikter, som ha föga gemensamt med det i och för sig behjärtansvärda önskemålet om en förnuftig samverkan mellan arbetare och arbetsgivare. Det föreliggande förslaget om driftsnämnder avser att stärka fackföreningarnas inflytande gent emot de enskilda företagen. Dessa nämnder skulle bli vapen i lönekampen i stället för medel till utjämning av motsättningarna mellan företagare och arbetare. Förverkligandet av detta förslag, som av socialdemokraterna själva betecknas som en övergångsform till socialiseringen, skulle beröva näringar och företag den enhetliga och ansvariga personliga ledning som förblir ett villkor för ekonomiskt framåtskridande. Dylika ingrepp på lagstiftningens väg i produktionen anser sig högern böra med all makt bekämpa.

Den svenska socialförsäkringen hotar att växa oss över huvudet. Den har i den utformning den fått hos oss visat sig medföra dryga kostnader och vidlyftiga administrativa anordningar utan motsvarande fördelar. En grundlig och förutsättningslös undersökning av hela detta problem måste ske. I avvaktan härpå motsätta vi oss införandet av nya sociala försäkringsformer.

Den av socialdemokratiska motionärer framförda frågan om arbetslöshetsförsäkring har fallit vid årets riksdag men kan väntas återkomma i skärpt form. Högern finner behovet av en sådan försäkring i vårt land mycket tvivelaktigt och kan under inga förhållanden lämna sin medverkan till en anordning, varigenom staten i själva verket skulle komma att frånträda sin neutralitet vid arbetskonflikter.

I detta sammanhang måste med skärpa betonas, att en utveckling, som syftar till att på arbetsmarknaden införa ett nytt skräväsens och som lägger i fackföreningarnas hand att efter behov inskränka tillgången på arbetskraft och därmed motverka arbetslöshetens rörlighet, är en samhällsfara, som påkallar allvarlig uppmärksamhet. Dessa monopol-tendenser måste med all kraft bekämpas. Arbetets frihet måste hävdas och de arbetsvilliga skyddas mot förföljelser. I särskild grad måste dessa krav göras gällande i fråga om arbetsområden, som äro för samhällets välfärd av synnerlig betydelse.

Den svenska högern skall framgent som hittills understödja praktiska åtgärder till det allmänna välståndets höjande. En framsynt bostadspolitik till befordrande av folkhälsa, sedlighet och hennens ekonomi bör uppmuntras. Folknykterheten bör främjas genom fortsatt upplysningsarbete.

Undervisningsväsen och kyrka.

Högern är en varm vän av folkbildningen såsom främjande vårt folks andliga och materiella höjande. Fördjupad folkbildning är jämväl en, förutsättning för ett rätt utövande av de vidsträckta medborgerliga rättigheter som äro vårt folk givna. Högern vill för den skull medverka till en sund utveckling av vårt skolväsen under hänsynstagande till kommunernas ekonomiska bärkraft och med beaktande jämväl i övrigt av den självbestämmanderätt i skolfrågor, som utgör ett betydelsefullt led i den kommunala självstyrelsen. Mot de tendenser till otillbörligt beskärande av denna självbestämmanderätt, som under senare tid gjort sig gällande, och särskilt mot den byråkratiska maktfullkomlighet på ifrågavarande område, som kännetecknat den socialistiska ministären, har högern gjort energiskt motstånd.

I skolkommisionens betänkande har en fullständig omdaning av vårt skolväsende planlagts. Angreppet vid årets riksdag mot de enskilda läroverken varslar, att på valutgången beror om dessa planer skola förverkligas. Skulle så ske och kommissionens förslag genomföras, komme detta, enligt den sällsamt eniga kritiken från sakkunnigt håll, att lända till skada i lika hög grad för folkskolan som för men högre skolan. De allmänt erkända erfarenheter i fråga om undervisningsväsendets sunda utveckling, som blivit i skolkommisionens förslag upptagna, kunna komma vårt undervisningsväsende till godo utan denna radikala, mekaniska omstöpning av hela skolväsendet, där politiska synpunkter fått göra sig otillbörligt gällande. Genom skolkommisionens förslag skulle de enskilda läroverken strypas och hela skolväsendet byråkratiskt insnöras under ett statsmonopol. Avgörandet av barnens studieriktning och val av levnadsbana skulle på ett obehörigt sätt tagas från föräldrarna och läggas i lärarnas händer under en oerhörd skärpning av examensväsendet hela skolan igenom. Trots att vägen till högre skolexamina skulle förlängas med ett helt år skulle den högre bildningen komma att försvagas. Och allt detta skulle därtill köpas med betydligt

ökade ekonomiska uppoffringar av stat och kommuner.

Högern kommer att med alla krafter bekämpa dessa frihetsfientliga planer, som icke utan fög blivit betecknade som ett försök att socialisera vårt lands andliga tillgångar och som innebära en verklig kulturfara. Däremot skänka vi vår anslutning till grundsatsen om statens plikt att sörja för flickornas utbildning i lika mån som för gossarnas ävensom till syftet i kommissionens förslag att tillvarata begåvningarna och göra bildningsmöjligheterna lättare och mera allmänt tillgängliga.

Det samband som i vårt land av ålder har bestått emellan stat och kyrka och emellan kyrka och skola bör upprätthållas till ömsesidig båtnad och till samhällets bestånd som ett kristet samhälle. De försök som från radikalt håll göras att förkväva kyrkans inre frihet böra med styrka avvisas. Strävandena att till förfång för kyrkan och kyrkoförsamlingarna avhända kyrkan hennes egendom måste såsom rättsstridiga tillbakavisas. Kyrkans medbestämmanderätt i frågor som röra kristendomsundervisningen och hennes rätt att öva tillsyn över denna måste bevaras. Skolans sedligt fostrande uppgift får icke skjutas åt sidan för den rent undervisande. Kristendomsundervisningen bör erhålla en sådan plats på skolans arbetsplan att därigenom en god religiös och sedlig grund lägges för ungdomens fostran.